

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

หลักการฟังและวิเคราะห์เพลงไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

หลักการฟังและวิเคราะห์เพลงไทย

สาระการเรียนรู้

หลักการฟังและวิเคราะห์เพลงไทย

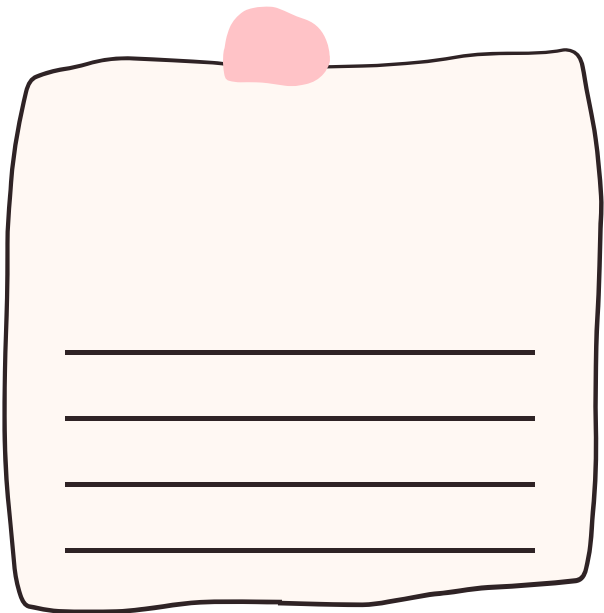
- หลักการฟังดนตรีไทย
- ประโยชน์ที่ได้จากการฟัง
- การปฏิบัติตนในขณะที่ฟังเพลง

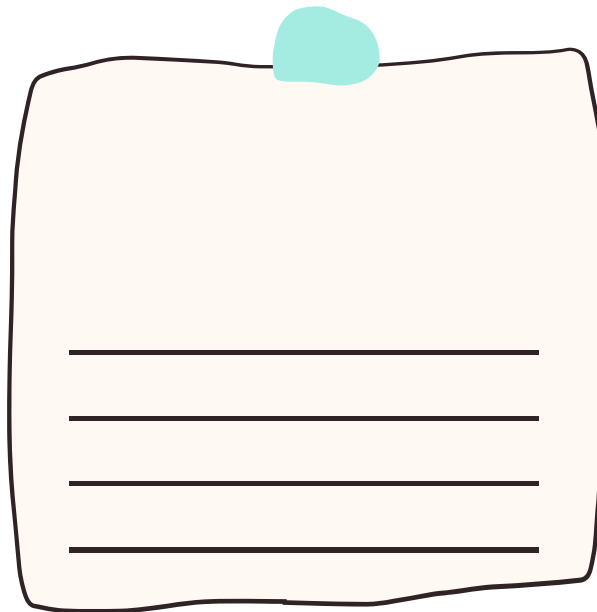
นักเรียนมีบทเพลงที่ชอบฟังหรือไม่ ?

ให้นักเรียนบอกเหตุผลที่ทำให้ชอบบทเพลงนั้น

อย่างน้อยบทเพลงละ ๓ ข้อ

A blank sheet of lined paper with a pink sticky tab at the top. The paper has four horizontal lines for writing.

A blank sheet of lined paper with a teal sticky tab at the top. The paper has four horizontal lines for writing.

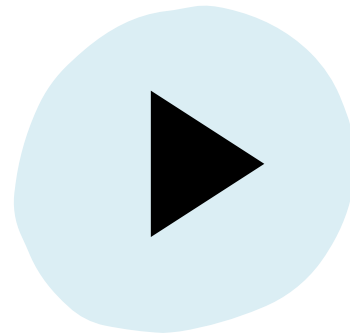

A blank sheet of lined paper with a yellow sticky tab at the top. The paper has four horizontal lines for writing.

การฟังดนตรีไทยและโอกาสในการบรรเลงดนตรีไทย

ดนตรีไทยมีวิธีการบรรเลงและวิธีการดำเนินทำนองเพลง ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ดังนั้นการฟังดนตรีไทย จะให้เข้าใจถึงอารมณ์ของเพลง มีหลักปฏิบัติดังนี้

หลักการฟัง ดนตรีไทย

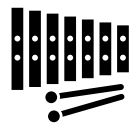
ต้องมีความพร้อมที่จะฟัง มีสมาธิ และฟังด้วยความตั้งใจ ☆

ฟังเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ให้ได้ว่าเครื่องดนตรีที่บรรเลงอยู่เรียกว่าอะไร และสามารถแยกเสียงของเครื่องดนตรีได้

ควรศึกษาถึงพื้นฐานของเพลงนั้นเสียก่อน ว่าเป็นเพลงประเภทใด

ฟังทางของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นว่าดำเนินทำนองอย่างไร มีวิธีการบรรเลงอย่างไร

หลักการฟัง ดนตรีไทย

พยายามฟังแต่ละเพลงว่าให้อารมณ์อย่างไร

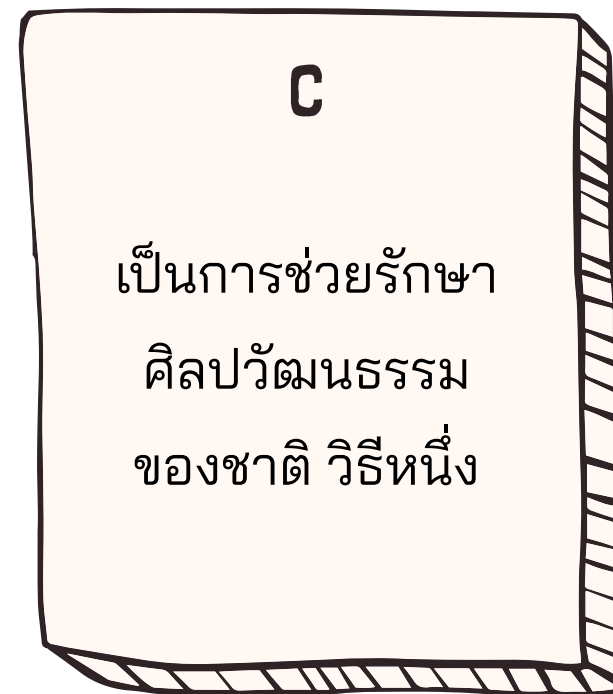
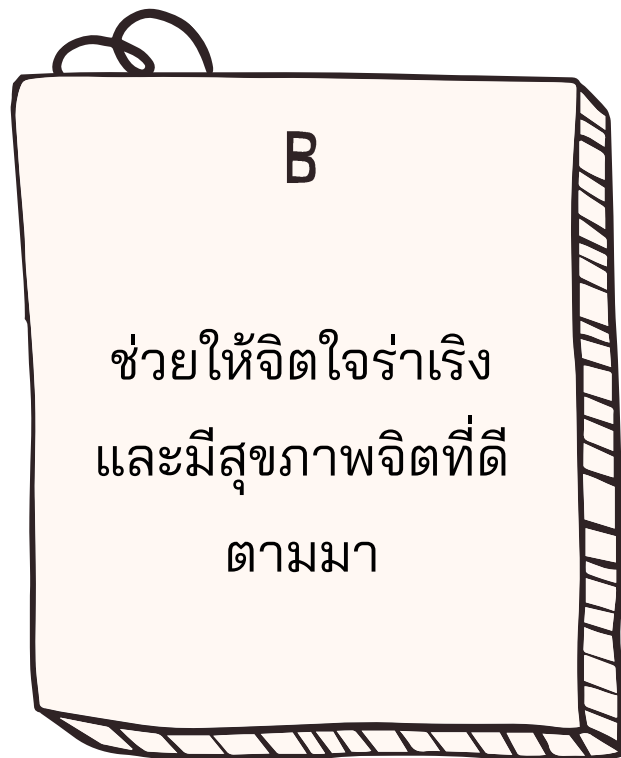
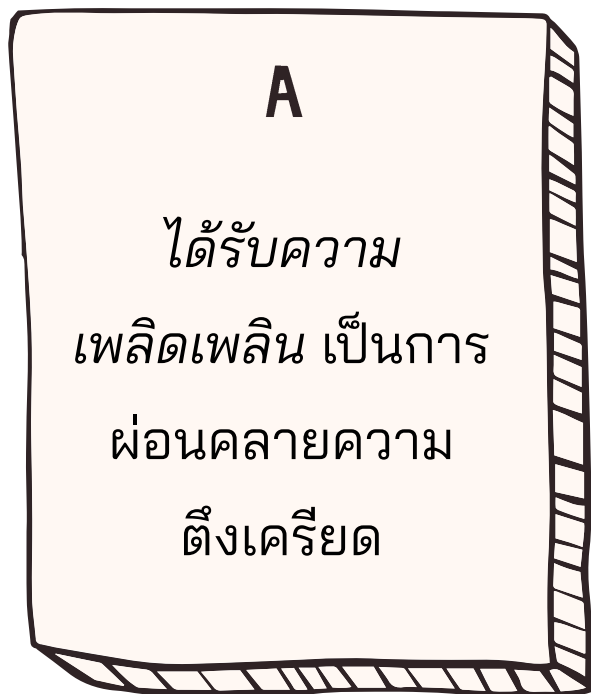

ฟังเพลงซ้ำบ่อยๆ ให้เกิดความเข้าใจ แล้วความ
ซาบซึ่งจากบทเพลงจะเกิดขึ้นตามมา

ฟังเพลงประเภท ๒ ชั้น หรือชั้นเดียวก่อน
หรือถ้าจะฟังเพื่อจำแนกเสียงของเครื่องดนตรี
ก็ควรฟังประเภทเพลงเดี่ยวก่อน

ประโยชน์ที่ได้จากการฟัง

การปฏิบัติตน ในขณะที่ฟังเพลง

๑. ควรไปถึงที่แสดงก่อนเวลาประมาณ ๑๐-๓๐ นาที

๒. ตั้งใจฟัง ไม่พูดคุยหรือทำเสียงใดๆ อันเป็นการ
รบกวนสมาธิของผู้ฟังคนอื่น
ไม่ซื้อสิ่งของใดๆ เข้าไปรับประทานขณะฟัง

การปฏิบัติตน ในขณะที่ฟังเพลง

๓. ไม่ลุกเดินออกขณะมีการบรรเลงและแสดงถ้ามีความจำเป็นต้องรอให้จบองค์ จบตอน หรือจบเพลงเสียก่อน

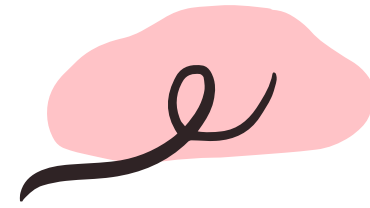
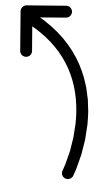
๔. ควรปรบมือให้เกียรติแก่ผู้บรรเลงหรือผู้แสดงตามโอกาสต่อไปนี้

- เมื่อนักดนตรีออกมา
- เมื่อจบการแสดงแต่ละตอน
- เมื่อการแสดงทั้งหมดจบลง

๑. เพลงจังหวะช้า ทำนองเยือกเย็น ฟัง
โหยหวน เป็นลักษณะของเพลงเศร้า เช่น
เพลงลาวครวญ เพลงธรณีกรรแสง

เพลงไทย

ให้ความรู้สึกอย่างไร

๒. เพลงจังหวะช้าพอสมควร ทำนองหนัก
แน่นแสดงถึงความองอาจผ่าเผยของผู้เป็น
ใหญ่ เช่น เพลงเหาะ เพลงโคมเวียน

๓. เพลงจังหวะรูกเร้าและรวดเร็วที่แสดงถึง
ความร่าเริงสนุกสนาน เช่น เพลงเร็ว

เพลงไทย

ให้ความรู้สึกอย่างไร

๔. เพลงจังหวะรูกเร้าและรวดเร็วที่แสดงถึง
อารมณ์โกรธ เช่น เพลงสิงโลด เพลงสมิงทอง

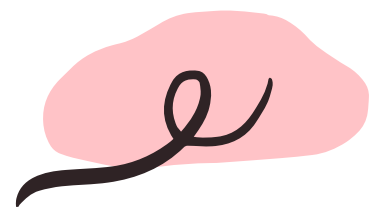

. มอญ

เพลงไทย ให้ความรู้สึกอย่างไร

๕. เพลงสำหรับประกอบการตรวจพล ยกพล แสดงถึงความเข้มแข็ง พร้อมเพรียง มีจังหวะหนักแน่น เช่น เพลงกราวใน เพลงกราวนอก

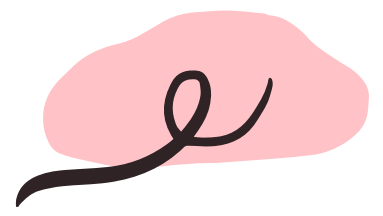
๖. เพลงที่แสดงถึงความเคารพ ใช้อวยพร และประกอบพิธีทางศาสนา เช่น เพลงทวาประสิทธิ์ เพลงนางนาค และเพลงแขกบรเทศ

๗. เพลงที่แสดงถึงสำเนียงภาษา เช่น เพลงลาวกระแซ เพลงพม่ารำขวาน เพลงจีนฮ่อแฮ

เพลงไทย ให้ความรู้สึกอย่างไร

๘. เพลงประกอบอารมณ์รัก มีทำนอง
อ่อนหวาน เช่น เพลงลาวสวยรวย

๙. เพลงจังหวะรุกเร้าและรวดเร็วสำหรับ
การต่อสู้ เช่น เพลงเชิด เพลงสระหม่า

๑๐. เพลงที่ให้ความรู้สึกตามธรรมชาติ
เช่น เสียงสัตว์ เสียงน้ำ เสียงลม ได้แก่
เพลงเขมรไพรโยค เพลงเริงอรุณ เพลงลม
พัดชายเขา เป็นต้น

สรุป

ในการฟังและวิเคราะห์เพลงไทยนั้น นักเรียนจะต้องทราบถึงพื้นฐาน
ของหลักการฟังดนตรีไทย, ทราบถึงคุณประโยชน์ของการฟังดนตรีไทย, การปฏิบัติ
ตนในขณะที่ฟังเพลง และทราบถึงการให้ความรู้สึกของเพลงไทย
เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบวิเคราะห์เพลงไทยในอนาคต
ให้สามารถวิเคราะห์โดยเข้าถึงเพลงไทยได้อย่างสมบูรณ์

โอกาสต่างๆ ในการบรรเลงดนตรีไทย

วงปี่พาทย์ เป็นวงดนตรีที่ใช้สำหรับประโคมเพื่อให้เกิดความครึกครื้นตามงานต่างๆ วงปี่พาทย์ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร และในงานพิธีต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่

วงเครื่องสาย เป็นวงดนตรีที่ฟังไพเราะนุ่มนวลที่สุด วงเครื่องสายใช้บรรเลงในงานทำบุญบ้าน งานทำบุญวันเกิด

โอกาสต่างๆ ในการบรรเลงดนตรีไทย

วงมโหรี วงมโหรีจัดอยู่ในประเภทขับกล่อมเพื่อความบันเทิงมากกว่าที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ วงมโหรีใช้บรรเลงในงานแต่งงาน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญอายุ การเลี้ยงรับรอง

ปี่พาทย์มอญ ตามคติของชาวมอญถือว่าวงปี่พาทย์มอญสามารถบรรเลงได้ในทุกโอกาสไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล แต่ตามคติของคนไทยนิยมใช้เฉพาะงานอวมงคล เช่น งานศพเพราะเสียงของวงปี่พาทย์มอญฟังแล้วโหยหวนแสดงถึงความโศกเศร้า

สรุป

โอกาสต่างๆ ในการบรรเลงดนตรีไทย สามารถแบ่งได้ตามลักษณะของวงดังนี้

๑. **วงปี่พาทย์** มักใช้บรรเลงประโคมเพื่อให้เกิดความครึกครื้น เช่น งานขึ้นบ้านใหม่
๒. **วงเครื่องสาย** เป็นวงดนตรีที่ฟังไพเราะนุ่มนวลที่สุด เช่น งานทำบุญวันเกิด
๓. **วงมโหรี** เหมาะกับการขับกล่อมเพื่อความบันเทิง เช่น การเลี้ยงรับรอง
๔. **ปี่พาทย์มอญ** ตามคติของชาวมอญถือว่าวงปี่พาทย์มอญสามารถบรรเลงได้ในทุกโอกาสไม่ว่าจะเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล แต่ตามคติของคนไทยนิยมใช้เฉพาะงานอวมงคล เช่น งานศพ

